

I. A szerző és a testamentumok

A kötet szerzőjét, a szentesi születésű Homoki-Nagy Mária professzor asszonyt, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Magyar Jogtörténelmi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanárát aligha kell a *Jogtörténelmi Szemle* olvasóinak alaposabban bemutatnom. Megbízataisainak és tisztségeinek felsorolására itt és most kísérletet sem téve – ezek fontosabbjait említi a sorozatot szerkesztő Nagy Janka Teodóra a kötet bevezetőjében – csupán annyit említenék meg, hogy a testamentumok már korábban is ott voltak a számára kedves forrástípusok között. E témájú tanulmányaiból – hely hiányában – csupán kettőt említek. 2004-ben megjelent „*Amiről egy végrendelet mesél*” című munkájában egyetlen forrás, nemes idősb Szetskó György Szentesen, 1831-ben megjelent testamentumának alapos elemzése során mutatta be a forrástípus számos jogtörténelmi érdekességét,¹ míg egy nemrégiben napvilágot látott tanulmányában egy szentesi család három generációjának egy-egy végakarátát bemutatva von le fontos következtetéseket.² Említett munkáiból is kitűnik széles körű forrásismerete; miként az is, hogy Szentesen nagyobb mennyiségben maradtak fenn végrendeletek. (Meg kell jegyezni, hogy e forrásokról korábban is hallhatott már a tudományos kutatás; köszönhetően Nagy Ibolya 1980-as években írt tanulmányának, melyben a XIX. század első felének szentesi temetkezési szokásait vizsgálta a testamentumok tükrében.)³

Ha jelen kötet helyét szeretnénk kijelölni a magyarországi végrendelet-forrásközlések sorában, legalább három szempontra érdemes tekintettel lennünk. Az érintett települések térbeli elhelyezkedését vizsgálva azt láthatjuk, hogy a könyv megjelenésével az eddig is jelentős alföldi kutatások tovább erősödtek; megállapíthatjuk viszont azt is, hogy az utóbbi évtizedekben a Tiszántúl északi részén látott napvilágot több ilyen jellegű kiadvány – Debrecen és Nyíregyháza mellett olyan kisebb településeket is említhetnek, mint például Nyírbátor, Törökszentmiklós vagy Derecske –, miközben a Dél-Alföldön Tárkány Szücs Ernő alapvető vásárhelyi kötetét⁴ óta nem jelent meg jelentősebb végrendelet-forrásközlés.⁵ Ha a források keletkezési idejét nézzük, a XIX. század első feléből megjelent publikált végrendeletek száma gyarapodott Homoki-Nagy Mária munkájával; míg településtípus tekintetében a mezővárosoké – folytatva azt a hagyományt, melyet például Iványosi-Szabó Tibor kecskeméti, Kocsis Gyula ceglédi, Czégény Istvánné jászberényi vagy Kemény János Duna-Tisza-közi forráskiadványai képviseltek.

Tárkány Szücs Ernő ez irányú kutatásai nem csupán azért lehettek fontosak jelen kötet szerzője számára, mert ő maga is a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténelmi és Jogi Néprajzi Kutatócsoport meghatározó tagja; de azért is, mert az említett „*Vásárhelyi testamentumok*” című kötet szerkezetében és felépítésében is mintául szolgálhatott.

A kínálkozó párhuzamok közül csupán kettőt említve: – a két kötet közös jellemzője az alapos – és számos jogtörténelmi szempontra kiterjedő – bevezető tanulmány, mely a kiadvány terjedelmének jelentős

„Az általam megkért hiteles tanúk előtt következő végső rendelkezésemet tészem...” Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentes mezővárosában

Homoki-Nagy Mária könyvéről

Homoki-Nagy Mária: „Az általam megkért hiteles tanúk előtt következő végső rendelkezésemet tészem...”

Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentes mezővárosában

Jogi Kultúrtörténelmi, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 5.

Szekszárd, 2018, Pécsi Tudományegyetem

Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar, 353 p.

ISBN 978 963 429 295 1

hányadát foglalja el; szemben a forrásközlő kötetek többségére jellemző néhány oldalas (inkább csak a kötet használatához útbaigazítást adó) bevezetésekkel; – miként Tárkány Szücs Ernő munkája, úgy Homoki-Nagy Máriaé is két idegen nyelvű (ez esetben angol és német) tartalmi összefoglalóval jelent meg – sajnos ez a hasonló kiadványok többségéről nem mondható el.

Találhatók természetesen eltérések is a két kiadvány között: így például az a tény, hogy Tárkány Szücs Ernő kötetete illusztrációkat is tartalmaz; miként az is, hogy e kötet a végrendeletek mellett tucatnyi vagyoneleltárt, atyafiságos egyezséget és néhány egyéb, a téma szempontjából fontosnak tartott forrást (például statútumot) is közzétett. Az előbbieket a szentesi forrásokat közzétevő kötetben teljességgel nélkülöznünk kell; néhány atyafiságos egyezés viszont jelen kiadványban is található – ezek közzétételét azonban a szerző nem tekinthette (már csupán a források bősége miatt sem) céljának.

Homoki-Nagy Mária mintegy 120 oldalas bevezető tanulmánya a település korabeli helyzetének bemutatásával indít. A lakosság számának alakulását vizsgáló táblázatból láthatjuk, hogy amíg 1715-ben 119 telkes jobbágyot, 58 házas zsellért és 51 házatlan zsellért írtak össze Szentesen, addig 1801-ben már 521 telkes jobbágy, 581 házas zsellér és 566 házatlan zsellér élt a településen, hogy azután 1847-re a telkes jobbágyok számának viszonylagos stagnálása (534 fő) mellett immár 1135 házas, illetve 1258 házatlan zsellért vegyenek számba (20. p.). A kínálkozó adatsorokból azért ezeket az éveket emeltem ki, mert a közzétett források – kettő korábbi kivételével – 1800 és

1847 között keletkeztek; tehát abban az időszakban, amikor a település lakosságának összetétele jelentős mértékben megváltozott, és meg is nőtt. Indokoltan kap önálló fejezetet az örökváltság kérdése, egyáltalán: a település és a földesúr (a Harruckern család) viszonyának évszázados alakulása, hiszen ez jelentette a közzétett testamentumok keletkezésének jogi háttérét.

A jogforrások rövid ismertetése után két fejezet a végrendeletek jogtörténelmi forrásértékéről szól: közülük a testamentumok formai kellékeivel foglalkozó a lényegesen rövidebb, ami érthető is, hiszen a szerző a magánjog történetének elismert kutatója, így a szentesiek utolsó akaratainak tartalmi elemzésére helyezi a hangsúlyt.

II. A végrendeletek tartalmi elemei

A fentebb leírtak miatt aligha meglepő, hogy „A végrendeletek tartalmi elemei” címet viselő V. fejezet a bevezető tanulmány leginkább hangsúlyos része, közel 80 oldal terjedelemben, kilenc alfejezetre tagolva nyújt elmélyült elemzést. Ezen belül is kiemelt helyet kap két témakör: a hagyaték, illetve az örökösnevezés bemutatása. Az előbbi kapcsán nem csupán az adósságok kérdése, az úrbéri telek, a belső telek és a ház vagy éppen a szőlő képezi a bemutatás tárgyát, de például az is, hogyan rendelkeznek az örökösök a telkük vagy földjük végében álló fűzfákról – melyekből egyes forrásokban meglepően sokat említettek. Az ingóságok öröklésének bemutatása viszonylag szűkebb teret kap; ennek kapcsán Homoki-Nagy Mária felhívja a figyelmet arra, milyen lényeges különbségek vannak a férfiak, illetve a nők által készített végrendeletek tartalmában. Az örökösnevezésről szóló alfejezetben sorra veszi az örökösnek szoba jöhethető személyek körét: a gyermekek, illetve – azok hiányában – az

unokák örökössé való kinevezése mellett (számba véve az unokák javára tett hagyományok jellemző eseteit is) említ példákat az örökbe fogadottak, az oldalági rokonok, valamint – néhány esetben – idegen személyek öröklésére is. Különösen figyelemre érdemes a „helyettes örökösnevezés” eseteinek alaposabb vizsgálata (110–112. p.), melynek kapcsán a szerző lábjegyzetben megjegyzi: „Tárkány Szücs Ernő utóöröklési jognak nevezi azt a gyakorlatot, amely ténylegesen a helyettes örökösnevezés körébe tartozik” (110. p., 320. j.).

A végrendeletek tartalmi elemeit vizsgáló fejezet az említettek mellett foglalkozik még a kitagadás eseteivel, az özvegyi jog érvényesítésével, a kiházasítással, a gyámrendeléssel, valamint a testálók által tett kegyes hagyományokkal is. Ez utóbbiak kapcsán felhívja a szerző a figyel-

met arra a jelenségre, hogy a végrendelezők egy része a saját felekezete mellett egy-két másik javára is tesz kegyes hagyományt – többnyire kisebb összeggel. E kérdésben talán nem érdemtelen utalnom Tárkány Szücs Ernő 1961-ben papírra vetett megállapítására:

„Szembetűnő, hogy a református vallásúak nemcsak a református egyháznak hagyományoztak, hanem a katolikus egyháznak is. Ez az igazi lélekváltság, mert a család kiháló feje így kívánta megváltani leszármazói jövőjét az egyházi, földesúri körökkel kapcsolatot tartó helyi és állami közigazgatással szemben, valamint biztosítani a végrendelet érvényességét és foganatját.”⁶

A jelenség egyáltalán nem mondható egyedülálló: találunk rá példákat – többek között – a XVII–XVIII. századi győri végrendeletekben is.⁷

Összességében megállapíthatjuk: Homoki-Nagy Mária alapos – kerekén 400 lábjegyzettel alátámasztott, 48 tételes irodalom-, valamint tekintélyes forrásjegyzékre támaszkodó – tanulmánya nélkülözhetetlen útmutató a forrástípus kutatói számára; egyúttal komoly segítséget nyújt a kötet második részében közzétett testamentumok alaposabb tanulmányozásához is.

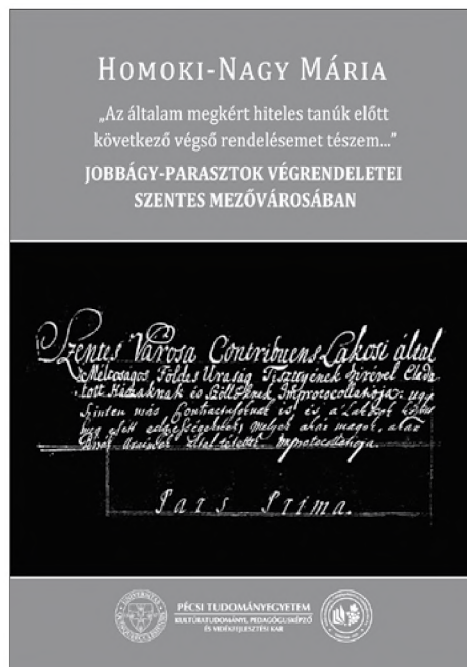
III. Testamentumok Szentesen

Ez utóbbi forrásgyűjteményről nehéz röviden szólni. Nem kevesebb mint 156 (számozatlan) dokumentumot tesz közzé a szerző, mintegy kétszáz oldal terjedelemben. Közülük hat darab az „Osztyalos egyezségek” csoportjába soroltatott, a többi végrendelet. Ez utóbbiak közül a két legkorábbi 1779-ben, illetve 1786-ban készült; a többi az 1800 és 1847 közötti szűk fél évszázadban. A közzétett forrásokat

három csoportba sorolta Homoki-Nagy Mária, az első csoporton belül három kisebb logikai egységet is képezve. Nézzük közelebbről ezeket a csoportokat!

1. Felbontott végrendeletek

Az első csoportba a felbontott végrendeletek kerültek. Ezen belül az első „alcsoporthoz” a férfiak által készített testamentumok képezik: magam 79 ilyen dokumentumot számoltam össze. Ezt követi négy darab olyan végakarat, melyet férj és feleség közösen készített; majd következnek a nők utolsó akaratai – összesen 29 darab. Ez a csoportosítás a használó számára szokatlanul tűnhet, hiszen az eddig megjelent forrásközlő kötetek – talán kivétel nél-

kül – a szigorú időrend elvét alkalmazták. „Ennek a csoportosításnak az a magyarázata, hogy könnyebb legyen észrevenni a férfiak és a nők végrendeleti intézkedéseiben fellelhető különbségeket.” – írja a szerző (14. p.), hozzátéve: reményei szerint az olvasóknak így könnyebb lesz követni a férfiak, illetve a nők végrendeleteiből kiolvasható változásokat.

Összesen tehát 112 felbontott végrendelet került közlésre, melyek döntő többségét férfiak készítették. Mivel a kiadvány „nem tartalmazza a levéltári fondban összegyűjtött valamennyi végrendeletet, a válogatás szempontjait részben a keletkezés ideje, részben pedig a tartalma határozta meg” (14. p.), nem tudjuk eldönteni, hogy az összes testálót számítva is hasonló volt-e az arány. Ha igen, úgy azt kellene megállapítanunk, hogy a szentesi végrendelezési gyakorlat jelentős mértékben eltért a nyugat-dunántúlitól, ahol a nők és férfiak között sokkal kisebb volt e tekintetben a különbség.⁸

A fentiek miatt csak óvatosan nyilatkozhatunk az időbeli megoszlásról is; a források keletkezési idejét évtizedenként csoportosítva azt mondhatjuk, hogy a közzétett 110 felbontott testamentum közül 35 az 1820-as években, 33 pedig az 1840-es években készült; ezzel szemben a század első évtizedéből csupán négy, az 1810-es évekből pedig 15 végakaratot találhatunk. Az egyes „alcsoportokon” belül a fő rendező elv az időrend, de ettől néhány esetben indokoltan eltér a közreadó: ennek köszönhetően kerülhetett egymás mellé például Greczi Ilona két – egyébként hét év eltéréssel készült – testamentuma.

2. Osztályos egyezségek

A második csoportot az „Osztályos egyezségek” képezik: az itt közzétett hat darab – 1810 és 1840 között keletkezett – dokumentum a szakma művelői számára is új ismeretekkel szolgál. Mindegyik forrás önmagában is érdekes; az 1810-ben papírra vetett elsőnek ezt már címe is mutatja: „Szabó Ferenc szóbeli végrendelete, mint gyerekeinek egyezsége” (288. p.).

A szerző nagy érdeme, hogy a szentesi levéltárban őrzött, a mezőváros által vezetett – jelen kötet címlapján is látható – „Egyezségek jegyzőkönyve” feldolgozásával⁹ a végrendelet-kutatók figyelmét az egyezségekre irányította.

3. Felbontatlan végrendeletek

A harmadik csoportnak a „Felbontatlan végrendeletek” címet adta Homoki-Nagy Mária. Itt 38 testamentum szövegét olvashatjuk: 24 férfi, illetve 14 nő korábban fel nem bontott, azaz nem végrehajtott utolsó akaratát.

A külön gyűjteményként őrzött felbontatlan végrendeletek nagy száma valóban elgondolkodtató; magam a nyugat-dunántúli levéltárakban kutatva lényegesen kevesebb ilyen dokumentummal találkoztam. Teljességgel egyetérthetünk a szerző megállapításával: hosszabb kutatást igényel még – az egyes esetek konkrét vizsgálatával – annak eldöntése, miért nem hirdették ki, illetve – ha a

testáló közben újabb végrendeletet készített – miért nem semmisítették meg ezeket az „utolsó akaratokat”. Magam csupán egyetlen további vizsgálati lehetőségre utalnék: az időbeli megoszlás alaposabb szemrevétele. Amíg – amint arra fentebb már utaltam – a XIX. század első évtizedéből mindössze négy felbontott végrendelet került a forrásközlésbe, addig a korábban felbontatlanok közül 12!

Érdekes lehet továbbá az is, hogy a felbontatlan testamentumok közül ugyanúgy az 1820-as évekből olvashatjuk a legtöbbet (14 darabot), mint a felbontottakból; viszont a következő évtizedből már csupán négy felbontatlan végrendelet került be a válogatásba, az 1840-es évekből pedig egyetlenegy sem!

IV. A mutatórendszer

Mind a tanulmány-, mind a forrásközlő kötetek nélkülözhetetlen eleme a mutatórendszer, mely tartalmuk visszakereshetőségét, a kiadványok használatát hivatott megkönnyíteni. Jelen kiadványhoz két mutató készült, a kötet technikai szerkesztését végző és borítótervét is elkészítő Szabó Ernő munkájának eredményeképpen. Ezek egyike a közzétett végrendeletek betűrendes mutatója, mely valóban jelentős segítséget nyújt a kötet használója számára – már csak azért is, mert a tartalomjegyzék a közzétett forrásokat nem részletezi, csupán azok említett három csoportját adja meg. Kisebb gondot az jelenthet csupán, hogy a betűrendbe sorolás nem mindenütt következetes: néhány esetben a családnév előtt álló „jelző” alapján került a testáló felvételre. Így került az „Ö” betű alá négy „Öreg”, valamint egy „Özvegy”, az „N” betűhöz pedig három „Nemes” jelzővel illetett személy. Különösen zavaró ez Kálmán Gergely esetében, akinek két végrendelete közül az egyikre a „K”, a másikra az „Ö” betű alatt történik utalás!

A nagyobb kihívást bizonyosan a tárgymutató elkészítése jelentette, hiszen a közzétett források tartalma meglehetősen gazdag. Szabó Ernő hatalmas munkát végzett, és értékes segédletet alkotott; a „tárgy” fogalmát szélesebb értelemben véve a vagyontárgyak ugyanúgy visszakereshetők a tárgymutató segítségével, mint a jogtörténeti szempontból hasznosítható információk. Csupán néhány esetben volt olyan érzésem, hogy e mutató nem minden tekintetben teljes: a „kegyes hagyomány” fogalom mellett például mindössze két oldalszám található, miközben – a téma kutatóinak nagy szerencséjére – számos közzétett forrás tartalmaz ilyeneket, és a szerző is szán a témának legalább két oldalt (vö. 126–127. p.). Mindezen észrevételek ellenére dicsérendő Szabó Ernő munkája; köszönet érte!

Amit viszont nagyon hiányolok a kötetből, az a „klaszszikus” névmutató! A végrendeletek betűrendes mutatója csak a testálók személyét teszi visszakereshetővé; így azokra, akik a forrásokban „más minőségben” – családtag, rokon, szomszéd, adós, hitelező, végrendeleti tanú stb. – említetnek, csak a teljes kötet átolvasásával bukkanhat rá a használó! Ez főként a szentesi és környékbeli olvasók számára jelenthet komoly problémát, akik esetleg őseiket keresik e forrásokban. De „elvesznek” ezáltal a testamen-

tumokban említett helynevek is – ez viszont a településen kívüli kapcsolatok kutatója számára okozhat komolyabb nehézséget, jelenthet időigényes többletmunkát.

V. A Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár

Végezetül engedtessek meg, hogy röviden a sorozatról is szóljak! A *Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár* sorozata – melynek ötödik kötetét igyekeztem bemutatni – a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport kiadásában, Nagy Janka Teodóra szerkesztésében 2014-ben indult útjára.¹⁰

Célja egyfelől a kutatócsoport által szervezett konferenciákon elhangzott előadások közzététele, másrészt a kutatócsoport tagjai által végzett kutatások eredményeinek önálló kötetekben történő publikálása. Ennek megfelelően több konferenciakiadványt jelentetett már meg – némelyiket terjedelmi okokból két kötetben,¹¹ míg a „szerzői kötetek” Bánkiné Molnár Erzsébet tanulmányával¹² megkezdett sorozatát jelen kiadvány folytatja. A ku-

tatócsoport munkájának intenzitását mutatja, hogy 2018 őszén újabb kiadványok láttak napvilágot a sorozatban, köztük a 2016-ban Pécsen,¹³ illetve 2017-ben Szekszárdon¹⁴ megtartott konferencia anyagával – ezek bemutatása azonban már nem lehet jelen ismertetés feladata.¹⁵

Összegezve: Homoki-Nagy Mária professzor asszony szentesi jobbágy-parasztok testamentumait közzétevő munkája nagy nyeresége a magyar jogtörténetírásnak; nélkülözhetetlen segédlet a XIX. század első felében keletkezett végrendeletek kutatók számára. Alapos jogtörténeti bevezető tanulmánya fontos hozzájárulás a korszak végrendelkezési gyakorlatának megismeréséhez, mellyel korábban alig foglalkozott a kutatás.¹⁶ A „mellékletként” közzétett 156 darab forrás pedig kiváló adatbázist jelent nem csupán a forrástípus, de Szentes történetének kutatói számára is. Köszönet érte a szerzőnek, a kiadónak, valamint a szerkesztésben és megjelentetésben közreműködőknek egyaránt!

Horváth József

A kötet elektronikusan elérhető (Open Access) a <http://jogineprajz.hu/wp-content/uploads/2013/03/JK.JNK5.pdf> linken. (A szerk.)

Jegyzetek

- HOMOKI-NAGY Mária: Amiről egy végrendelet mesél. In RUSZOLY József (szerk.): *Tanulmányok Dr. Molnár Imre egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica. 65. kötet, Szeged, 2004, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, 617–633. p.
- HOMOKI-NAGY Mária: A három Dóczy végrendelete. In NAGY Janka Teodóra (szerk.): *Kultúra- és tudományköziség a jogi néprajz és a jogi kultúrtörténet metszetében*. A VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus (Pécs, 2016. augusztus 22–27.) Jogi néprajz, jogi kultúrtörténet szimpózium előadásai. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 4.), Szekszárd, 2018, Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar, 93–110. p.
- NAGY Ibolya: Végrendeletek és temetkezés Szentesen a 19. században. In *A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1984–1985*. Szeged, 1986, Móra Ferenc Múzeum, 179–192. p.
- TÁRKÁNY SZÜCS Ernő: *Vásárhelyi testamentumok*. Budapest, 1961, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- A témáról részletesebben lásd HORVÁTH József: A magyarországi végrendelet-kutatás történetének vázlata, különös tekintettel a jogtörténeti kutatásokra. In MEZEY Barna – NAGY Janka Teodóra (szerk.): *Jogi néprajz – jogi kultúrtörténet. Tanulmányok a jogtudományok, a néprajztudományok és a történettudományok köréből*. Budapest, 2009, ELTE Eötvös Kiadó, 265–279. p. Az elmúlt évtized publikációiról újabb adatokkal szolgál HORVÁTH József: *Győr lakóinak mindennapi élete a 17. században*. Győr, 2017, Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér, 14–24, 246–267. p. (2017a).
- TÁRKÁNY SZÜCS 1961, 158–159. p.
- VÖ. HORVÁTH József: Végrendeleti hagyományok a győri jezsuiták és más egyházi testületek javára a 17. században. In FAZEKAS István – KÁDÁR Zsófia – KÖKÉNYESI Zsolt (szerk.): *Jezsuita jelenlét Győrben a 17–18. században. Tanulmányok a 375 éves Szent Ignác-templom történetéhez*. Győr, 2017, Szent Mór Bencés Perjelség, 289–290. p.
- A XVII. századból fennmaradt 880 darab győri végrendeletből például 327-tő készített (VÖ. HORVÁTH 2017a, 55. p.), a XVIII. században pedig még inkább kiegyenlítődnek az arányok.
- HOMOKI-NAGY Mária: A szokásjog érvényesülése Kiss Bálint korában. In LABÁDI Lajos (szerk.): *Kiss Bálint református lelképásztor élete és munkássága (1772–1853)*. Szentes, 2014, Kiss Bálint Református Általános Iskola, 79–88. p.
- NAGY Janka Teodóra (szerk.): *Tanulmányok Tárkány Szücs Ernő születésének 90. évfordulója tiszteletére*. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 1.) Szekszárd, 2014, Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar.
- PÉLDÁUL NAGY Janka Teodóra (szerk.): *Shokásjog és jogszokás I–II*. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 2.) Szekszárd, 2016, Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar.
- BÁNKINÉ MOLNÁR ERZSÉBET: *A jászkun szabadság. A törvényesség helyi sajátosságai a Jászkun kerület népi kultúrájában 1682–1876*. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 3.) Szekszárd, 2017, Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar.
- NAGY Janka Teodóra (szerk.): *Kultúra- és tudományköziség a jogi néprajz és a jogi kultúrtörténet metszetében*. A VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus (Pécs, 2016. augusztus 22–27.) Jogi néprajz, jogi kultúrtörténet szimpózium előadásai. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 4.), Szekszárd, 2018, Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar.
- NAGY Janka Teodóra (szerk.): *A jogi kultúrtörténet és a jogi néprajz új forrásai I–II*. Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi interdiszciplináris nemzetközi konferencia. Szekszárd, 2017. szeptember 28–29. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Szakkönyvtár 7.) Szekszárd, 2018, Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar.
- A sorozat kötetei teljes terjedelmükben elérhetők a <http://jogineprajz.hu/kiadvanyok/megjelent> oldalon.
- Ritka kivételként említhető KELEMEN István: *Sopron vármegyei jobbágyvégrendeletek a XVIII. század elejétől 1848-ig*. Győr, 2008, Győr-Sopron Megyei Múzeumok Igazgatósága.

